

**UCHWAŁA XVI/113/2020
RADY GMINY OLSZANKA**

z dnia 28 stycznia 2020 r.

w sprawie w sprawie uchwalenia „Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na rok 2020”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 506 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390, zm. Dz. U. z 2019 r., poz. 730, poz. 1818) Rada Gminy Olszanka uchwala, co następuje

§ 1. Uchwala się „Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na rok 2020” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr VII/62/2019 Rady Gminy Olszanka z dnia 30 kwietnia 2019 r. w sprawie uchwalenia „Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2019-2024”.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Olszanka.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Wanda Galant

Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na rok 2020

Rozdział 1. Wprowadzenie

1. Gminny program przeciwdziałania przemocy ofiar przemocy w rodzinie na rok 2020 stanowi kontynuację pracy programowej realizowanej w poprzednich latach.

2. Program opracowano przede wszystkim w oparciu o:

- 1) Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej; Rozdział drugi: „Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela”;
- 2) Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- 3) Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 4) Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 5) Kodeks Karny;
- 6) Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- 7) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r., sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

3. Przedstawiany program jest zgodny z:

- 1) Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020;
- 2) Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2025, stanowiącym załącznik do Wojewódzkiej Strategii w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025;
- 3) Powiatowym Programem Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie brzeskim na lata 2019-2025.

4. Przedstawiany program wpisuje się w Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olszanka na lata 2014-2020 przyjętej uchwałą Nr XLII/268/2014 Rady Gminy Olszanka z dnia 24 stycznia 2014 roku oraz uwzględnia rekomendacje raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2018 roku „Postawy wobec przemocy w wychowywaniu –czy dobra zmiana?”.

5. Program określa lokalne działania w zakresie profilaktyki przemocy w rodzinie oraz minimalizowania szkód społecznych i indywidualnych wynikających z doznania i stosowania przemocy wobec najbliższych. Przedstawia podejście interdyscyplinarne, zgodnie z którym wszelkie działania w obszarze przemocy domowej powinny być planowane, koordynowane i wdrażane przez specjalistów różnych dziedzin i różnych instytucji. Takie podejście gwarantuje skuteczność podjętych działań prewencyjnych i pomocowych. Ułatwieniem realizacji tego podejścia jest przyjęcie do gminnego programu 4 obszarów działań programowych oraz sprecyzowania różnych grup odbiorców zawartych w Krajowym Programie:

- 1) I obszar-profilaktyka i edukacja społeczna- kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 2) II obszar-ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie- kierowany osób dotkniętych przemocą w rodzinie (do kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków, partnerów związków nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych lub niesamodzielných);

- 3) III obszar-oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie- kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc;
- 4) IV obszar-podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie- kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przemocy w rodzinie.

6. Zadania własne gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zawarto w art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i jest nim tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

7. Przedstawiany program przygotowano w oparciu o dane statystyczne, informacje z instytucji środowiska lokalnego a w szczególności analizę dokumentacji Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Olszanka, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Ośrodka Pomocy Społecznej w Olszance; w oparciu o dane statystyczne i badania oraz literaturę specjalistyczną.

8. Program ukierunkowany jest na profilaktykę w podstawowych środowiskach oddziaływań (szkoła, rodzina, społeczność lokalna), na skoordynowanie działań, zapewnienie dostępności usług w postaci terapii, poradnictwa specjalistycznego, wczesnej interwencji w rodzinach zagrożonych przemocą i jej negatywnymi skutkami a przede wszystkim wszechstronnej pomocy w rodzinie borykającej się z problemem przemocy.

9. Zadania instytucji określone w programie wynikają z zapisów ustawowych.

10. Cel i zadania programu ustalono zgodnie z przesłankami ustawowymi i wnioskami z przeprowadzonej analizy problemu przemocy w rodzinie i diagnozy środowiska lokalnego.

11. Koordynatorem wdrażania programu będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszance, realizatorami wraz z Ośrodkiem Pomocy Społecznej instytucje i organizacje środowiska lokalnego.

Rozdział 2.

Analiza problemu

1. Przemoc w naszym otoczeniu w szkole, na stadionie, na ulicy to zjawisko powszechne. Sprzyja temu niż wartości autorytetów, osłabienie więzi rodzinnych, frustracja, rozczarowanie spowodowane brakiem sukcesów, także ekonomicznych, pozostawianie dzieci i młodzieży ich własnym problemom. Dodatkowo ogrom agresywnych wzorców w różnorodnych mediach, promuje postawy siły, mocy, przewagi i dominacji.

2. Przemoc domowa jest specyficzną formą przemocy; dotyczy osób najbliższych w miejscu, które powinno być azylem bezpieczeństwa, spokoju i akceptacji.

3. Przemocą w rodzinie określone jest każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę siły działanie przeciwko członkowi rodziny, naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności powodujące cierpienie i szkody. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc w rodzinie, jako jednorazowe lub powtarzające się, umyślne działanie lub zachowanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

4. Typowy sprawca przemocy charakteryzuje się brakiem samokontroli i ma tendencje do zachowań agresywnych wtedy, gdy doświadcza strachu lub stresu. Stosuje przemoc, gdy przeżywa negatywne uczucia z powodów osobistych, rodzinnych i społecznych, łatwo się denerwuje, jest porywczy, pragnie sprawować kontrolę nad otoczeniem, podporządkowuje sobie innych i z tego powodu odczuwa satysfakcję. Stresy, niepowodzenia, porażki odreagowuje w bezpiecznym dla siebie otoczeniu, w środowisku rodzinnym, wśród osób zależnych.

5. Ofiara przemocy to najczęściej osoba, która ma niskie poczucie własnej wartości, jest niepewna, ostrożna, wrażliwa. W desperacki sposób próbuje uzyskać uznanie agresora. Ofiara jest poniżana, ośmieszana, zmuszana do uległości. Ciągłe doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma z czasem coraz mniejszą umiejętność obrony, jej potencjał psychiczny wyczerpuje się z powodu funkcjonowania w przewlekłym stresie. Ofiary przemocy są bardziej podatne na depresję i choroby związane ze stresem. Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę.

6. Dzieci, które są świadkami przemocy lub nad którymi dochodzi do znęcania, są nieodwracalnie skrzywdzone, a skutki mogą objawiać się w życiu dorosłym.

7. Przemoc domowa zazwyczaj jest procesem i w wielu przypadkach trwa nawet kilkanaście lat. Przemoc ma tendencję do powtarzania się w trzech fazach: narastającego napięcia, ostrej przemocy, miodowego miesiąca. Bez specjalistycznej pomocy przemoc zawsze nawraca.

8. Dom, rodzina powinny być bezpieczne, najbliżsi otoczeni wzajemnym szacunkiem i troską. W nich kształtuje się osobowość oraz system wartości dzieci, dlatego też, zadaniem państwa jest objęcie wsparciem ofiar przemocy, jak również podjęcie bezwzględnych działań wobec sprawców.

9. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu.

10. Przestępstwo przemocy domowej określa art. 207 Kodeksu karnego:

§ 1. „Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym przemijającym stosunku zależności od sprawcy podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat”;

§ 1a. „Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat”

§ 2. „Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10”;

§ 3. „Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12 lat”.

11. Rozróżniamy następujące rodzaje przemocy:

- 1) przemoc fizyczna- celem jest zadanie bólu fizycznego, uszkodzenie ciała ofiary, pogorszenie stanu zdrowia, pozbawienie życia;
- 2) przemoc seksualna- zmuszanie do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania seksualności ofiary;
- 3) przemoc psychiczna- umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu, pozbawienie spokoju, poczucia bezpieczeństwa;
- 4) przemoc ekonomiczna- każde zachowanie, którego celem jest finansowe uzależnienie ofiary;
- 5) zaniedbanie- ciągle niezaspokajanie potrzeb fizycznych i emocjonalnych, pozbawienie poczucia bezpieczeństwa osoby zależnej;
- 6) porzucenie- opuszczenie osoby starszej, niepełnosprawnej przez zobowiązanego opiekuna (np., w szpitalu, w domu bez zapewnienia opieki).

12. Poszczególne rodzaje przemocy w świetle statystyk:

- 1) Przemoc psychiczna- ogólnopolskie dane Policji z 2018 roku wskazują, że poziomu przemocy psychicznej w rodzinie, w stosunku do 2017 roku zmalał. Odnotowano 75.555 przypadków stosowania przemocy psychicznej i liczba ta spadła w stosunku do 2017 r. Ówczesnie odnotowano 77186 przypadków tego rodzaju przemocy, co dało spadek o 2.11%.
- 2) Przemoc fizyczna- dane Policji z 2018 roku wskazują, że poziom przemocy fizycznej w rodzinie, w stosunku do 2017 r. zmalał. Odnotowano 57.580 przypadków stosowania przemocy fizycznej i liczba ta spadła w stosunku do 2017 r. Ówczesnie odnotowano 55.185 przypadków tego rodzaju przemocy, co dało spadek o 3.99%.
- 3) Przemoc seksualna- ogólnopolskie dane Policji z 2018 roku wskazują na wzrost poziomu przemocy seksualnej, w stosunku do 2017 roku. W 2018 odnotowano 1244 tego rodzaju przypadków przemocy zaś w roku 2017 takich przypadków odnotowano 1230 co dało wzrost o 1,14%.

13. W 2018 roku na terenie województwa opolskiego policja odnotowała 1,717 aktów przemocy psychicznej oraz 1,356 aktów przemocy fizycznej.

14. W ramach działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Olszanka w 2019 r. przeprowadzona była procedura „Niebieskie Karty” w 10 rodzinach, w których osób poszkodowanych było 23 i 12 dzieci. Podejrzanych o stosowanie przemocy było 10 osób.

15. Zgodnie z art. 9d ustawy przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie interwencje w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą podejmowane są w oparciu o procedurę ”Niebieskie Karty” i nie wymagają zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia. Przedstawiciele wymienionych wyżej podmiotów, jako grupy robocze realizują procedurę ściśle współpracując i przekazując informację o podjętych działaniach i ich postępach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza Niebieska Karta- A, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą. O zakończeniu procedury decyduje zespół interdyscyplinarny.

16. Statystyki wielu lat wskazują, że ofiarami przemocy są głównie kobiety do 60 roku życia.

17. Badania wskazują również szczególne grupy narażone na przemoc ze strony najbliższych, są to osoby starsze, niepełnosprawne i dzieci. Bardzo często osoby te nie są świadome zjawiska, nie wiedzą gdzie i nie potrafią szukać pomocy ze względu na własne ograniczenia.

18. Wśród osób starszych najbardziej narażone są kobiety między 70 a 74 rokiem życia.

19. Badania Instytutu Psychologii w Krakowie z lat 2001-2003 wskazują, że wśród kobiet po 65 roku życia 14,1% doznało przemocy a w 89,7% sprawcami byli najbliżsi: partner, dzieci, wnuki a także osoby opiekujące się seniorami w ramach wykonywanej pracy. Obecność przemocy wobec seniorów to ważny problem społeczny, który będzie narastał wraz ze starzeniem społeczeństwa.

20. Zarówno w przypadku seniorów, jak i osób niepełnosprawnych, trudno jest poprzez badania uzyskać dane o liczbie naruszeń praw i dóbr osobistych tych osób. Najczęściej sprawcy przemocy pozostają w stosunku nadrzędności do swoich ofiar. Osoby z niepełnosprawnością, szczególnie z niepełnosprawnością intelektualną oraz chorobami psychicznymi są zupełnie bezbronne wobec przemocy; ich niepełnosprawność wręcz sprzyja wykorzystywaniu i krzywdzeniu.

21. Raport Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk „Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych” podkreśla trudności z prowadzeniem badań i uzyskaniem wiarygodnych danych. Raport informuje, że 31,9% badanych zetknęło się z uderzaniem lub biciem osoby niepełnosprawnej, 34,3% z szarpaniem lub popychaniem niepełnosprawnej osoby, a 34,4% z izolowaniem lub zamykaniem. Badani wskazywali na zdarzenia w swoim otoczeniu, nigdy wśród swoich najbliższych. Osoby niepełnosprawne i starsze, które często są też niepełnosprawne, z jednej strony są objęte społecznym tabu zakazującym stosowania wobec nich przemocy z drugiej strony sprawowanie opieki nad nimi niejednokrotnie wymaga ingerencji w ich wolność i autonomię, podejmowania za nie decyzji, nieliczenie się z ich zdaniem, czy preferencjami –stąd osoby słabsze fizycznie, psychicznie czy intelektualnie (za takie uważane są osoby w podeszłym wieku, niepełnosprawne) bywają mniej cenione, stygmatyzowane i wykluczane z życia społecznego. Od daleko idącej troski, pomocy i związanej z nią bezpośredniej kontroli nad życiem i dobrostanem osób niepełnosprawnych, kontroli, która często przybiera formę daleko idącej ingerencji jest już niedaleka droga do przemocy.

22. W przypadku dzieci doświadczenie przemocy jest jednym z największych zagrożeń ich rozwoju i bezpieczeństwa.

23. Przemoc ze strony osób najbliższych- rodziców- zaburza więź dziecka z rodzicami- podstawową i najważniejszą relację w życiu dziecka, co bezpośrednio wpływa na poczucie bezpieczeństwa dziecka oraz jego umiejętność nawiązywania relacji z innymi ludźmi. Doświadczenie przemocy przez najmłodsze dzieci może nawet doprowadzić do nieprawidłowego rozwoju lub zmian w mózgu i znaczącego zaburzenia prawidłowego rozwoju w obszarze społecznym, emocjonalnym i poznawczym. Przemoc fizyczna jest najbardziej powszechna w postaci kar cielesnych. Od 1 sierpnia 2010 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy w art. 96 zakazuje stosowanie kar cielesnych osobom wykonującym władzę rodzicielską oraz sprawującym opiekę lub pieczę nad dzieckiem. Mimo to społeczna akceptacja uderzenia dziecka jest w Polsce nadal niepokojąco wysoka. 43% osób aprobuje tzw. „klapsy”, a 23% bicie tzw., „łanie” jako instrument wychowawczy. Im wyższy jest poziom akceptacji codziennej „wychowawczej przemocy” w stosunku do dzieci, tym więcej jest przemocy praktyce wychowawczej, ale również więcej przypadków znęcania nad dziećmi w domach rodzinnych, placówkach opiekuńczych, edukacyjnych.

24. Dane Policji z lat 2009-2015 informują, że każdego roku w Polsce od 3-4 tys. dzieci jest pokrzywdzonych przestępstwem przemocy w rodzinie. Na przemoc i zaniedbanie szczególnie narażone są małe dzieci (do 3 lat), gdyż potrzebują nieustannej opieki i pozostają cały z rodziną, nikt spoza rodziny nie kontaktuje się z dzieckiem; jedynie pracownicy ochrony zdrowia mają szansę na dostrzeżenie obrażeń u tak małych dzieci.

25. Według badań przeprowadzonych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2014 roku wśród dorosłych Polaków, ponad 47% zna osobiście rodziny w których dochodzi do przemocy wobec dzieci. Badania wśród nastolatków wykazały, że 32% z nich zna co najmniej jednego rówieśnika, który doświadcza przemocy. To na jaką formę przemocy dziecko jest narażone, zależy od jego płci: dziewczynki częściej doświadczają przemocy psychicznej, chłopcy przemocy fizycznej. Sprawcami przemocy wobec dzieci są głównie rodzice, częściej ojcowie niż matki.

26. Badania Fundacji „Dzieci Niczyje” wykazały, że 9% nastolatków padło ofiarą co najmniej jednej z form wykorzystywania seksualnego bez kontaktu fizycznego, najczęściej jest to słowne molestowanie seksualne (5,3%) oraz werbowanie w Internecie do celów seksualnych (5,1%). 6% nastolatków padło ofiarą co najmniej jednej z form wykorzystywania seksualnego z kontaktem fizycznym. Sprawcami przemocy seksualnej wobec dzieci są zwykle osoby dorosłe, członkowie rodziny ofiary.

27. Jedną z form krzywdzenia emocjonalnego dziecka jest stosowanie przemocy wobec innych członków rodziny w jego obecności- zarówno przemocy wobec partnerki/partnera, jak i wobec innego dziecka. Bycie świadkiem przemocy ma negatywny wpływ na rozwój dziecka szczególnie, jeżeli sprawcą lub ofiarą przemocy jest rodzic. Dodatkowo dziecko, które jest świadkiem przemocy w rodzinie, uczy się negatywnych wzorców komunikacji. Te dzieci często nie mają świadomości bycia ofiarą przemocy, ponieważ zachowanie przemocowe uważają za normę.

28. Przywołane badania ministerstwa podają, że 17% dzieci i młodzieży jest lub było świadkami przemocy domowej.

29. To, jak dużym problemem społecznym jest w Polsce przemoc dorosłych wobec dzieci, można również ocenić, porównując polskie dane z danymi innych krajów. Badania prowadzone w latach 2011-2013 podają, że w Polsce przemocy fizycznej doznaje około 21% dzieci, w USA 15%, a w Wielkiej Brytanii 7%. W przypadku przemocy psychicznej w Polsce doznaje jej około 22% dzieci, w USA 18%, a w Wielkiej Brytanii 11%. Budujący jest fakt (Raport Rzecznika Praw Dziecka), że 67% badanych Polaków pozytywnie ocenia wprowadzony w Polsce zakaz bicia dzieci, a jedynie 6% wyraża negatywną ocenę tego zakazu.

Rozdział 3.

Zadania służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

1. Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

2. Pomoc społeczna umożliwia osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobiega powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi z powodu przemocy w rodzinie. Bezpośrednio pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni rejonu oraz realizujący gminne programy pomocowe.

3. W ramach swoich zadań i kompetencji pracownik socjalny:

- 1) diagnozuje sytuację i określa potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 2) udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, formach pomocy dzieciom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 3) organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest ofiarą przemocy w rodzinie;
- 4) osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest ofiarą przemocy zapewnia, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie udzielając informacji o konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz o możliwości uzyskania przez te osoby pomocy w formie leczenia, terapii specjalistycznej oraz skierowania do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych;
- 6) wszczyna procedurę „Niebieskie Karty” zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku.

4. Pracownicy socjalni, przedstawiciele pomocy społecznej są członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym i pracujących bezpośrednio z rodziną dotkniętą problemem przemocy. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe wspólnie z funkcjonariuszem policji, lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką ma prawo podjąć decyzję o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go w innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub całodobowej placówce opiekuńczo wychowawczej.

5. Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu rodzinnego o tym fakcie, nie później niż w ciągu 24 godzin.

6. Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Przemoc domowa to sytuacja objęta prawem do świadczeń zdrowotnych. Pomoc ofiarom przemocy domowej powinna oprócz udzielenia pierwszej pomocy obejmować następujące zadania:

- 1) przeprowadzenie spokojnej rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania;
- 2) poinformowanie osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie o istniejących możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia;
- 3) na prośbę poszkodowanych bezpłatne wystawienie zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie;
- 4) poinformowanie o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji;
- 5) powiadomienie organów ścigania w przypadku, gdy podczas badania lekarskiego nastąpi podejrzenie popełnienia przestępstwa (wykorzystania seksualnego, uszkodzenia, obrażenia ciała).

7. Przedstawiciel ochrony zdrowia uczestniczy w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym, jak również zobowiązany jest do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”.

8. Do podstawowych zadań Policji należy między innymi ochrona życia i zdrowia ludzi. Zgodnie z obowiązującym prawem, działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez funkcjonariuszy policji to:

- 1) udzielanie osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest ofiarą przemocy w rodzinie niezbędnej pomocy, w tym udzielenie pierwszej pomocy;
- 2) niezwłoczna organizacja dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga to stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 3) podejmowanie innych niezbędnych czynności zapewniających ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są ofiarami przemocy w rodzinie, łącznie z zastosowaniem w stosunku o osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania;
- 4) przeprowadzenie z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowy, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby podejrzanego o przestępstwo przemocy w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny oraz wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
- 5) przeprowadzenie na miejscu zdarzenia, w przypadku niecierpiącym zwłoki, czynności procesowych w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- 6) podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składanie systematycznych wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa

osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą;

7) wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”.

9. Funkcjonariusz policji uczestniczy w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego, pracuje w grupach roboczych.

10. Ustawa o systemie oświaty zobowiązuje szkoły do wspomagania wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienia opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej. Rola szkoły w systemie ochrony dziecka jest znacząca.

11. Nauczyciele mają możliwość regularnego obserwowania sposobu funkcjonowania dziecka i zaobserwowania wszelkich zmian w jego zachowaniu. Pedagog i psycholog szkolny mają możliwość zdiagnozowania sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia.

12. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 roku życia jest ofiarą przemocy lub innego przestępstwa przedstawiciel oświaty powinien podjąć następujące kroki:

- 1) przeprowadzić rozmowę z osobą doznającą przemocy, w warunkach gwarantujących jej bezpieczeństwo, swobodę wypowiedzi i poszanowania godności;
- 2) diagnozowanie sytuacji i potrzeby małoletniego, co do którego istnieje podejrzenie, że jest ofiarą przemocy domowej lub innego przestępstwa;
- 3) udzielić kompleksowej informacji o możliwościach udzielania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest ofiarą przemocy w rodzinie;
- 4) zorganizować niezwłoczny dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia małoletniego, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięty przemocą w rodzinie;
- 5) udzielić kompleksowej informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 6) wszcząć procedurę „Niebieskie Karty”.

13. Przedstawiciele oświaty są członkami zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych pracujących z rodziną, w której dochodzi do przemocy i w której są osoby małoletnie.

14. Gdy aktem przemocy towarzyszy spożywanie alkoholu Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje następujące działania:

- 1) diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 2) udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 3) może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie na temat konsekwencji stosowania przemocy, nadużywania alkoholu oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia, terapii i udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc;
- 4) wszczyna procedurę „Niebieskie Karty”.

15. Przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest członkiem zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych, pracujących bezpośrednio z rodziną, w której dochodzi do przemocy.

16. Swoje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy gmina realizuje przede wszystkim poprzez pracę zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych. Zadaniem zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, sądów, prokuratury, organizacji pozarządowych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- 2) podejmowanie w środowisku lokalnym działań mających na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie;
- 3) rozpowszechnianie w środowisku lokalnym informacji o instytucjach, osobach, które mogą udzielać pomocy w sytuacji wystąpienia problemu przemocy w rodzinie;
- 4) podejmowanie działań pomocowych w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie;
- 5) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 6) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

17. Do zadań grup roboczych należy bezpośrednia współpraca z rodziną, w której występuje przemoc, a w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja indywidualnego planu pomocy rodzinie i jej członkom;
- 2) monitorowanie sytuacji w rodzinie pod kątem bezpieczeństwa i postępów w realizacji ustalonego z rodziną planu pomocy, aż do unormowania sytuacji i zakończenia procedury „Niebieskie Karty”;
- 3) dokumentowanie działań podejmowanych przez rodzinę i wobec rodziny, w której doszło do przemocy.

Rozdział 4.

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym

1. Polityka społeczna Gminy Olszanka zapewnia mieszkańcom dobre warunki w zakresie zdrowia, edukacji, bezpieczeństwa, pomocy społecznej, kultury, rekreacji, sportu i warunków codziennego funkcjonowania (warunki mieszkaniowe, komunikacja, dostęp do placówek handlowych, itp.).

2. Instytucje i organizacje środowiska realizują swoje ustawowe zadania na rzecz mieszkańców, dbając o działania profilaktyczne na rzecz zdrowia, edukacji, bezpieczeństwa, ochrony i rozwoju rodziny. Działania profilaktyczne, szczególnie w zakresie uzależnień, zdrowia psychicznego, szeroko pojętej edukacji pedagogicznej mają istotny wpływ na występowanie i rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym.

3. Przeprowadzona w rozdziale drugim analiza badań i statystyk dotyczących problemu przemocy w rodzinie w skali kraju, odnosi się również do środowiska lokalnego gminy Olszanka. Informacje z instytucji środowiska pozwalają diagnozować lokalną skalę problemu, należy jednak wziąć pod uwagę fakt, że w znaczącym stopniu problem przemocy w rodzinie jest głęboko skrywany i ujawnia się dopiero w sytuacjach kryzysowych, przekraczających próg bezpieczeństwa zdrowotnego, czy granicę tabu rodzinnego. Ofiary przemocy obawiają się negatywnej opinii środowiska i stygmatyzacji, obawiają się sprawy i rozpadu rodziny.

Liczba rozpoczętych procedur „Niebieskie Karty” poprzez wypełnienie druku Niebieskiej Karty A w latach 2016, 2017, 2018, 2019 roku z podziałem na instytucje.

Instytucja zakładająca Niebieską Kartę „A”	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Policja	3	2	3	7
OPS	1	1	1	0
Ochrona zdrowia	0	0	0	0
Oświata	0	0	0	1
Gminna Komisja	0	0	0	0

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych				
Łącznie	4	3	4	8

4. Wskazane wyżej, w ust. 4, dane wskazują, że najczęściej procedurę „Niebieskie Karty” rozpoczynają funkcjonariusze policji podczas interwencji domowych, w sytuacjach ostrego kryzysu w rodzinie, inne instytucje sporadycznie stykają się z tym problemem. Dane potwierdzają, że rodziny głęboko skrywiają problem przemocy w rodzinie.

5. Komisariat Policji w Lewinie Brzeskim podaje informacje, że w 2019 roku przeprowadził 19 interwencji na terenie gminy Olszanka w związku z awanturami domowymi, 7 interwencji wymagało uruchomienia procedury „Niebieskie Karty” poprzez wypełnienie druku Niebieskiej Karty A.

6. Z danych zawartych w dokumencie „Niebieska Karta” wynika, że w większości przypadków przemoc w rodzinie wynika lub jest ściśle związana z istniejącym problemem alkoholowym. Analiza dokumentacji pozwala stwierdzić, że problem alkoholowy dotyczy sprawców, a w jedynym przypadku uzależnienie dotyczyło również kobiety, ofiar przemocy. Wszystkie osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie, jak również ofiary przemocy, których dotyczy problem alkoholowy Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kieruje do specjalistów, biegłych sądowych celem badania w kwestii uzależnienia i określenia metody leczenia. Zespół Interdyscyplinarny skierował do prokuratury w latach 2018 i 2019 łącznie 4 powiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wobec osób stosujących przemoc. W 2019 roku w ogromnej większości sprawcami przemocy w rodzinie byli mężczyźni. Tylko w jednym wypadku sprawcą przemocy była kobieta. Generalnie rodziny doznające przemocy funkcjonują poza systemem pomocy społecznej, są samodzielne finansowo (często w bardzo dobrej sytuacji materialnej).

7. Instytucje nie mają wglądu w środowisko rodzinne, konieczne jest zintensyfikowanie działań:

- 1) w zakresie edukacji dotyczącej problemu przemocy w rodzinie (prawnej, psychologicznej) społeczeństwa, zwiększenia wrażliwości otoczenia na zjawisko przemocy w rodzinie, także w środowisku osób wchodzących w wiek poprodukcyjny ze szczególnym uwzględnieniem środowiska seniorów;
- 2) w zakresie uwrażliwienie pracowników oświaty i służby zdrowia (poprzez szkolenia) na zjawisko przemocy w rodzinie i jej symptomy oraz reagowanie skuteczne i zgodne z prawem.

8. Wzrost liczby osób i rodzin z problemem alkoholowym skutkuje wzrostem liczby osób, które w stanie nietrzeźwym dopuszczają się przemocy wobec członków rodziny, konieczne są intensywne działania:

- 1) wynikające z realizacji gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
- 2) edukacja, informacja środowiska lokalnego o ścisłej korelacji problemu alkoholowego z problemem przemocy w rodzinie.

9. Niezbędne jest pogłębienie współpracy z rodzicami, wzmacnianie i rozwiązywanie ich umiejętności wychowawczych, edukowanie rodziców w zakresie zakazu stosowania kar cielesnych i ich negatywnego wpływu na rozwój i przyszłość dzieci.

10. Rozwiązanie problemu przemocy w rodzinie w znacznym stopniu zależy od potencjału ofiary przemocy, konieczne jest zapewnienie systematycznej pomocy specjalistów, zgodnej z potrzebami ofiary przemocy (psycholog, prawnik, psychiatra, pracownik socjalny, pedagog) i pokonującej bariery wynikające z problemów z dojazdem, opieką nad dziećmi, odległymi terminami wizyt u specjalistów, itp.

11. Dla rodziny doznającej przemocy, zwykle najważniejsze jest nie tyle ukaranie sprawcy, co przywrócenie prawidłowych relacji między jej członkami, dlatego konieczne jest:

- 1) zapewnienie sprawcom przemocy stałego dostępu do korekcyjno-edukacyjnego specjalistycznego programu, który stanowi skuteczny instrument rozwiązania problemu stosowania przemocy w rodzinie (potwierdzone badaniami MRP i PS z 2017 roku);

- 2) motywowanie sprawców przemocy do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych;
- 3) zapewnienie systematycznego dostępu do terapii uzależnień, terapii dla sprawców przemocy domowej, terapii rodzinnej i pomocy specjalistów, zależnie od potrzeb zgłaszanych przez rodzinę i zdiagnozowanych przez grupę roboczą.

12. Podejmowanie przez Zespół Interdyscyplinarny inicjatyw ułatwiających realizację powyższych wniosków, szczególnie dotyczących włączenia programu korekcyjno-edukacyjnego do stałej oferty pomocowej dla rodzin doznających przemocy oraz uzyskanie współpracy innych instytucji w obligowaniu sprawców do uczestnictwa w tych programach (na płaszczyźnie współpracy z Sądami, Policją, Prokuraturą).

13. Konieczne jest budowanie lokalnych koalicji na rzecz profilaktyki i rozwiązywania przemocy w rodzinie.

Rozdział 5.

Cele i zadania programu

1. Cel główny: zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Cele szczegółowe:
 - 1) zwiększenie wiedzy dotyczącej problemu przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska wiejskiego i środowiska seniorów;
 - 2) zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie zakazu stosowania kar cielesnych oraz ich negatywnego wpływu na rozwój i przyszłość dzieci;
 - 3) zapewnienie stałego dostępu ofiarom i świadkom przemocy domowej do pomocy terapeutycznej i sprawcom przemocy do programów korekcyjno-edukacyjnych;
 - 4) utrzymanie odpowiedniego poziomu ochrony ofiar przemocy, ich specjalistycznego wsparcia w rozwiązywaniu problemu przemocy w rodzinie;
 - 5) wzrost skuteczności działań interwencyjnych, diagnostycznych i pomocowych służb pracujących z problemem przemocy w rodzinie.
3. Zadania:
 - 1) edukacja środowiska lokalnego ze szczególnym uwzględnieniem środowiska seniorów w zakresie przemocy w rodzinie w aspekcie psychologicznym i społecznym;
 - 2) edukacja wychowawcza rodziców; przekazywanie wiedzy o zakazie stosowania kar cielesnych, o negatywnych skutkach traumatycznych przeżyć doznawania przez dzieci przemocy (w każdej formie) i pozostawania przez nie świadkami przemocy w rodzinie. Upowszechnianie Raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2018 roku.
 - 3) inicjowanie działań, które zapewnią rodzicom dotkniętym przemocą swobodnego, stałego dostępu do pomocy terapeutycznej i prawnej (ofiary) oraz korekcyjno-edukacyjnej (sprawcy);
 - 4) edukacja i wsparcie merytoryczne osób pracujących z problemem przemocy w rodzinie;
 - 5) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Olszanka poprzez analizowanie danych dotyczących występowania aktów przemocy w rodzinie.

Rozdział 6.

Adresaci programu

Adresatami programu są:

- 1) rodziny borykające się z problemem przemocy w rodzinie;
- 2) środowisko lokalne gminy Olszanka;
- 3) osoby pracujące z problemem przemocy w rodzinie.

Rozdział 7.

Realizatorzy i partnerzy programu

Program realizuje:

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszance- koordynuje, monitoruje realizację programu;
- 2) Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Olszanka z Grupami Roboczymi;
- 3) Komisariat Policji w Lewinie Brzeskim;
- 4) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Olszanka;
- 5) placówki oświatowe;
- 6) placówki służby zdrowia;
- 7) inne osoby/podmioty zainteresowane rozwiązaniem problemu przemocy w rodzinie.

Rozdział 8.

Spodziewane efekty, monitorowanie, ewaluacja programu

1. Spodziewanymi efektami realizacji programu będzie:

- 1) uzyskanie tendencji spadkowej uruchamianych procedur „Niebieskie Karty”;
- 2) spopularyzowanie wiedzy o szkodach kar cielesnych wobec dzieci i tragicznych skutkach stawiania ich w roli świadków przemocy w rodzinie;
- 3) wzrost wiedzy na temat problemu przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym ze szczególnym uwzględnieniem środowiska seniorów.

2. Systematyczne monitorowanie realizacji programu umożliwi wgląd w proces jego realizacji i pozwoli na korygowanie procesu zależnie od potrzeb. Monitorowanie i koordynację programu prowadzić będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszance.

3. W podsumowaniu programu, każdego roku pod uwagę będą brane następujące *wskazniki*:

- 1) liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”;
- 2) liczba zamkniętych procedur „Niebieskie Karty”;
- 3) liczba osób, które doświadczyły przemocy (z podziałem na przemoc psychiczną, fizyczną, seksualną);
- 4) liczba dzieci ofiar przemocy;
- 5) liczba dzieci świadków przemocy;
- 6) liczba szkoleń osób pracujących z problemem przemocy w rodzinie (Zespół Interdyscyplinarny, Grupy Robocze i inni);
- 7) liczba kampanii, programów edukacyjnych, informacyjnych przeprowadzonych w środowisku lokalnym, także kierowanych do poszczególnych grup społecznych (seniorzy, mieszkańcy naszej gminy, rodzice itp.).

Rozdział 9.

Miejsce Realizacji i finansowanie programu

1. Program będzie realizowany na terenie Gminy Olszanka w roku 2020.

2. Finansowanie programu zapewnią środki budżetowe Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olszance oraz ze środków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Olszanka.

Przewodnicząca Rady

Wanda Galant

